

Remissvar - Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi2025/02010)

Bakgrund

Finansdepartementet föreslår i promemorian *Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner* ändringar i tillägget för administration i kostnadsutjämnningen för kommuner inom det kommunalekonomiska utjämnningssystemet.

Förslaget innebär att tillägget i högre grad ska gå till de mest glesbefolkade kommunerna, samtidigt som befolkningsmässigt mindre kommuner även i fortsättningen ska få ersättning för merkostnader för administration.

Syftet med förslaget är att låta modellen för tillägg för administration i kostnadsutjämnningen även i fortsättningen vara enkel, samtidigt som den inte ska riskera att bidra till en kommunindelning som inte är hållbar på lång sikt.

Tillägg för administration föreslås utgå från en indelning av kommunerna i grupper utifrån folkmängd och invånardistans. I indelningen av kommuner i grupper införs ytterligare en gräns för invånardistans på 700 meter och den nedre gränsen för folkmängd höjs från 8 000 till 10 000 invånare.

De föreslagna förändringarna är tänkta att gälla från och med 1 januari 2027.

Ockelbo kommuns yttrande

Ockelbo kommun har tagit del av promemorian och ställer sig negativ till de föreslagna förändringarna.

I promemorian anges att de kommuner vars tillägg kommer att sänkas som mest genom den föreslagna ändringen är kommuner som är glesbefolkade, men som inte tillhör den mest glesbefolkade gruppen, och som har en folkmängd som är lägre än 8 000 invånare. Det beror på att uppdelningen av glesbefolkade kommuner i två grupper ger en lägre ersättning till den gruppen som inte är mest glesbefolkade kommuner. Det är elva kommuner som tillhör denna grupp.

Ockelbo kommun är en av de elva kommunerna som enligt förslaget skulle få störst sänkning av tillägget. För Ockelbo anges i förslaget ett invånarantal om 5 715 och en invånardistans om 462 meter. Det skulle innebära att tillägget går från 2 340 kronor per invånare till 580 kronor per invånare. Totalt skulle det bli 10 miljoner i minskat anslag ur kostnadsutjämnningssystemet för Ockelbo kommun. Det motsvarar 2% av kommunens intäkter av kommunens skatter och bidrag.

Ockelbo kommun är starkt kritiska till att ur hela utjämningsystemet, som består av fem delar, endast ta ett av åtta kriterier ur delen som berör kostnadsutjämnning. Detta görs dessutom utan att uppdatera glesbygdsvariabeln till en mer träffsäker modell. Förslaget ger inte kommunerna ersättning för de faktiskt administrativa kostnaderna på ett logiskt eller rättvisande sätt.

Ockelbo kommun efterfrågar långsiktiga planeringsförutsättningar. Det förslag som promemorian lägger fram, som endast berör en liten del i utjämningsystemet, men som ger betydande konsekvenser för oss mindre kommuner, på ett eller annat sätt, skapar osäkerhet och farhågor inför framtiden. Om fler justeringar i utjämningsystemet planeras framöver, vilket har aviserats, måste tydlig information om detta ges innan det går att ta ställning till det förslag som promemorian föreslår. Helhetsperspektivet i utjämningsystemet är nödvändigt för långsiktig planering av den kommunala verksamheten.

Den klassindelning av kommuner som används idag och fortsatt föreslås användas i promemorian tar inte hänsyn till faktiska förutsättningar, i varje klass antas kommunerna ha samma förutsättningar, trots att det kan vara stora skillnader i till exempel folkmängd. Exempelvis får en kommun med 3 000 invånare mindre pengar än en kommun med 9 000 invånare eftersom den klassindelning som används idag inte fångar kommunernas faktiska bosättningsstruktur.

Ockelbo kommun anser att den beräkning av gleshetsvariabel som tagits fram av Lunds universitet till utredningen Nätt och jämnt (SOU 2024:50) och som ligger till grund för utredningens nya modell att beräkna gleshet är den modell som ska användas framgent. Att skruva i den nuvarande modellen skapar inte en mer träffsäker modell vilket borde äga ett större syfte än att beräkningen ska vara enkel.

Förslaget i promemorian kommer att påverka fler kommuner än i nuvarande utjämningsystem. Genom att bara beräkna på den administrativa kostnaden och politisk verksamhet skapas en obalans i utjämningsystemets helhet i synnerhet när omfördelningen i huvudsak sker mellan små och glesa kommuner och inte berör de mer ekonomiskt starka kommunerna som har lägre administrativa kostnader per invånare.

En av de fem delarna i nuvarande utjämningsystem är regeln om införandebidrag. Detta bidrag är för att mildra effekterna och ge kommuner tid att anpassa sig efter nya ekonomiska förutsättningar som uppstår av bidragsminskningar eller avgiftsökningar. Det som i större kommuners budgetar kan ses som smärre kostnader eller försumbara förändringar är, för små och glesbefolkade kommuner, kostnader eller förändringar som

kan vara av stor betydelse. Det är inte helt tydligt i promemorian hur införandebidraget kommer att hanteras vid justering av beräkning av administrationen.

I denna mycket korta promemoria finns hänvisning till behovet av kommunsammanslagning vid tio olika tillfällen. Kommunsammanslagning är en fråga för respektive kommuns invånare och ska inte vara en pålaga från staten. Att då, via utjämningsystemet, försöka tvinga samman kommuner anser vi är helt fel väg att gå.

Avslutningsvis

Förslaget som den parlamentariskt tillsatta och eniga utjämningskommittén presenterade i juli 2024, är enligt Ockelbo kommun det förslag som bäst skapar så likvärdiga förutsättningar som möjligt inom kommunsektorn.

Magnus Jonsson

Kommunstyrelsens ordförande

Ockelbo kommun